

SATIŞA ARACILIK MEZAT FAALİYETLERİ VE NFT KULLANIMI

Tahsin Berk ŞEKER*

*ORCID: 0000-0002-4061-6075, tberk.seker@ticaret.edu.tr

ÖZ

Ürünlerin satıőına ilişkin aracılık faaliyetleri, ihale, mezat, açık artırma, müzayede kavramları benzer anlamlı olmasına rağmen farklı çağrışımlar yapan kelimeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmada kavramların benzerlik ve farklılıklarına ilişkin temel özelliklerine deėinilmiőtir. Teknolojik geliőtmelele birlikte müzayede evleri ve aracı ofislerin yerlerini web siteleri almıőtir. Müzayede ve aracılık yoluyla ürünlerin nasıl satıldığı, fiyatların nasıl oluőtđu, örnekler üzerinden incelenmiőtir. Günümüzde adını yeni yeni duyurmaya baőtlayan NFT'lerin müzayede ve aracılık faaliyetlerinde nasıl kullanılabileceğinden bahsedilmiőtir. Çalışmada tanımlara ve örneklere yer verilmiőtir.

Anahtar Kelimeler: Mezat, Satışa Aracılık, NFT, Sanat

BROKERAGE AUCTION ACTIVITIES AND USE OF NFT

ABSTRACT

Although the concepts of sale of products, tender, auction, synonyms of auction and intermediary activities have similar meanings, they appear as words with different connotations. In the study, the basic features of the concepts regarding the similarities and differences are mentioned. With the technological developments, websites have taken the place of auction houses and intermediary offices. How the products are sold through auctions and intermediaries and how the prices are formed are examined through examples. It was mentioned how NFTs, which have just started to make a name for themselves, can be used in auction and brokerage activities. Definitions and examples are included in the study.

Keywords: Auction, Brokerage, NFT, Art

1. GİRİŞ

Mezat; diğer isimleriyle müzayede ya da açık artırma, kıymetlerin en yüksek fiyatı verene satıldığı bir satış yöntemidir. Ancak açık artırmanın aksine Hollanda tipi müzayede olarak bilinen yöntemde kıymet yüksek fiyattan satışa sunulur, müşterilerden biri almayı kabul edene kadar fiyat düşürülür. Fiyat çok düşerse satıştan vazgeçilebilir. Müzayede başlamadan önce müşterilerin satılacak kıymetleri görmesine izin verilir.

Mezatta aracılık faaliyetine ek olarak mezat firması, sahibi olduğu ürünleri kar elde etmek amacıyla müzayede yöntemiyle satabilir. Bu durumda mezatçı aracı değil satıcının kendisi konumundadır. Aracılık faaliyetinde mezattaki gibi açık artırmaya ya da azaltmaya gerek yoktur. Sabit fiyatlı ürünün satılması, pazarlanması ya da tanıtımının yapılması aracılık faaliyeti kapsamındadır.

Yapılan araştırmaya göre müzayede kavramı; ‘zengin, hırslı, pahalı, gösterişli’ sıfatları ile özdeşleştirilmiştir. Mücevherat, antika ve sanat eseri satışlarında sıkça kullanılan bir kavramdır. (Oran, 2015)

Mezat kavramı; müzayedenin aksine ‘ucuza satma, yok pahasına satma’ olarak akıllara gelmektedir. (Oran, 2015) Balık, tahıl, sebze, meyve, çiçek, ikinci el eşya satışlarında sıkça mezattan söz edilmektedir.

Açık arttırma kavramı; fiyat belirleme, haciz, ipotek gibi kelimelerle özdeşleşmiştir. Emlak, mücevherat satışı gibi konularda karşımıza çıkmaktadır. (Oran, 2015)

İhale kavramı; tadilat-inşaat, bono-tahvil satışı, hizmet satışı gibi kelimelerle anılmaktadır. Birincil olarak kamusal işlerle ikincil olarak özel sektör işleriyle bağdaştırılmıştır. (Oran, 2015)

2. NFT NEDİR? NASIL KULLANILMAKTADIR?

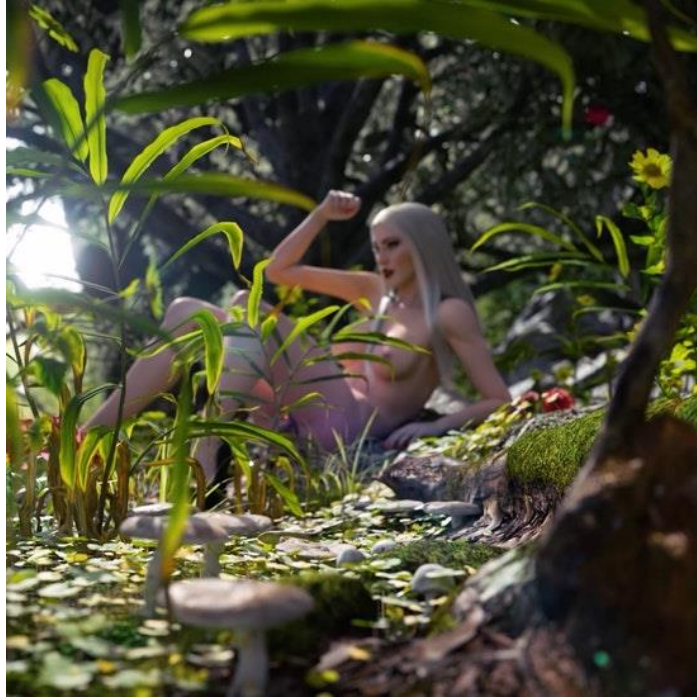
NFT’ler dijital sanat eseri ve koleksiyonları tescillenebilir ve satılabilir hale getiren dijital sertifika manasına geliyor. İngilizce ismiyle Non Fungible Tokens yada kısaltılmış ifadesi ile NFT’ler “Takas Edilemez Jetonlar”

NFT’ler, bitcoin ve ethereum da kullanılan blok zinciri teknolojisinden yararlanıyor. Antika eşyalar, Galata Kulesi, Yerebatan Sarnıcı gibi mimari eserler, Kaşıkçı Elması gibi sıra dışı bir mücevher, Picasso’nun Yaşlı Gitarist, Ağlayan Kadın, Dora Maar’ın Portresi tabloları gibi türünün tek örneği olan tablolar takas edilemeyen, değiştirilemeyen varlıklardır. Bu eserlerin fotoğrafı çekilebilir, maketi yapılabilir ya da taklitleri yapılabilir ancak orijinali tekdir.

NFT’ler de eserler gibi eşsizdir, karşılıklı olarak birebir takas edilemezler, yani dünyada hiç bir NFT bir diğeri ile birebir aynı olamaz. (Arapoğlu, 2021). Tam da bu özellikleri ile NFT’ler eşsiz eserlerin satışı için yeni nesil bir araçtır. NFT ile yapılan satışlar

standart müzayedelere çok daha hızlı ve kolaydır. Dünyanın her tarafından erişim ve katılım kolaylığı bulunmaktadır.

Günümüzde sanat eserleri eskisi gibi sadece fiziki ortamda yapılmamaktadır. Bilgisayar ortamında hazırlanmış üç boyutlu eserler, görseller de sanat eseri olarak kabul edilmektedir. Superrare(RARE) global çapta kullanıma sunulmuş dijital sanat eserlerinin satışını sağlamak için kullanılan bir platformdur. Madonna 3D tarama ile elde edilmiş 'Teknolojinin Anası , Evrimin Anası ve Doğanın Annesi ' eserlerini sırasıyla 135.608 \$, 146.816 \$ ve 346.405 \$ fiyatla superrare.com platformu üzerinden müzayede ile satmıştır. Teknolojinin Anası eserine Mevlana'nın şiiri, Evrimin Anası eserine Madonna'nın Justify My Love şarkısının sözleri ve Igor Bardykin'in müziği eşlik etmektedir. Sanat eserlerinin görselleri sırasıyla şekillerde paylaşılmıştır.

Şekil 1. Teknolojinin Anası (Ciccone, 2022)

Şekil 2. Evrimin Anası (Ciccone, 2022)

Şekil 3. Doğanın Annesi (Ciccone, 2022)

NFT kullanılarak en yüksek tutara satılan çalışma Beeple olarak bilinen Mike Winkelmann'ın 'The First 5000 Days' eseridir. 11 Mart 2021' de 69,346,250.00 dolar fiyat ile satılmıştır. Eser 5000 gün boyunca yapılan eskiz çizimler ve Cinema 4D programı kullanılarak yapılan görsellerden oluşmaktadır. (Doğan vd., 2022)

Şekil 4. Everydays: The First 5000 Days (Winkelmann, 2021)

3. ÜLKEMİZDE MEZAT FAALİYETLERİ

Ülkemizde mezat faaliyetleri genel olarak İstanbul'da Galata, Kapalı Çarşı, Balat, Fener bölgelerinde az bir kesim tarafından yapılmaktadır. Satılan ürünler incelendiğinden antika eserler, posta pulları, tedavülden kaldırılmış eski paralar, kartpostallar, eski oyuncaklar, kitaplar, 'geleneksel, kültürel veya sanatsal değeri olan kaybolmaya yüz tutmuş meslek ürünleri' mezat faaliyetlerinin genelini oluşturmaktadır. Mezatçılarından bazıları faaliyetlerine müzayede salonlarında devam etmeyi seçerken, ülkemizde de satışlarını web sitelerine taşıyan mezatçılar bulunmaktadır.

Posta pullarının mezata konu olması Osmanlı'da Haçik Efendi'nin antika pul satışlarının maliyeye ek kaynak oluşturacağını önermesine kadar eskiye gitmektedir. (Kış, 2015) Ülkemizde yapılmış mezata konu olabilecek eserleri yurtdışı müzayedelerde satılırken de görebiliriz. Bonhams Müzayedelerinde satışa sunulmuş İznik Çini'lerini buna örnek gösterebiliriz. (Gökçe, 2013)

Teknolojinin bu denli gelişmiş olduğu bir dönemde İstanbul balık hallerinde NFT ile mezat yapılmasının kolaylaştırıcı bir etkiye sahip olabileceği belirtilmiştir. (Kahraman, 2020) Sadece balık halinde değil sebze, meyve, çiçek vb. pek çok üründe teknoloji mezatla birleştirilerek hızlandırıcı ve kolaylaştırıcı bir etmen olarak kullanılabilir.

Ülkemizde gerçekleştirilen müzayedelere örnek olarak Antik A.Ş.'nin 121. Müzayedesine ilişkin gazete sayfası şekilde gösterilmiştir. Son Osmanlı Halifesi Abdülmecit Efendi'nin, Sultan Mahmut Ve Çocuk adlı eseri 65 milyona satılmıştır.

Abdülmecit Efendi'nin "Sultan Mahmut ve Çocuk" adlı tablosu açık arttırma ile satıldı

Halife ressamın tablosuna 65 milyon

"Çağdaş Türk Resim ve Heykel Müzayedesinde 9'u heykel 231 yapıttan 187'si toplam 567 milyona satıldı. Abdülmecit Efendi'nin tablosu adının açıklanmasını istemeyen bir kişi tarafından alındı.

İstanbul Haber Servisi — Son Osmanlı halifesi Abdülmecit Efendi'nin, "Sultan Mahmut ve Çocuk" adlı 114x164 cm. boyutlarındaki yağlı boya tablosu dün 50 milyon liradan başlayan artırma sonunda 65 milyon liraya satıldı. Hilton Oteli'nde yapılan açık arttırmaya telefonla katılan alıcı, adının açıklanmasını istemedi.

Antik A.Ş.'nin 121. müzayedesine olan "Çağdaş Türk Resim ve Heykel Müzayedesinde 9'u heykel toplam 231 yapıttan açık arttırmaya çıkarıldı. Bunlardan 44 tanesi satılmak üzere, 187 yapıtı toplam 567 milyon 795 TL. ödendi. Müzayede rekoru ise 65 milyon lira ile Halife Abdülmecit'in tablosunun oldu. Çağdaş Türk sanatçılarına ait yapıtların yer aldığı ikinci müzayede olan dünkü müzayede ilgi yine de "Eskilerden bir kesit" başlığı altında satışa sunulan eski Türk ressamlarının tablolarına

idi. Bu bölümde arttırmaya çıkarılan Hale Asa'ya ait 57x62 cm. boyutlarındaki tabloya 26 milyon lira ödenirken, Hikmet Onat'ın bir tablosuna 22 milyon, Naci Kavluoğlu'nun İstanbul konulu yağlıboya tablosuna ise 15 milyon lira ödendi. Yine bu bölümde arttırmaya çıkarılan "Kaymakam Halil" imzalı tablo için 12 milyon lira ödenirken, İbrahim Çallı'nın bir tablosunun fiyatı 11 milyon 500 bin lirayı buldu.

Çağdaş Türk sanatçılarına ait yapıtların bulunduğu ilk müzayede 45 milyon 500 bin liralık rekor fiyatla bir natüromortu satılan Mahmut Cuda, dünkü müzayede de "prim" yapan sanatçılarındandı. Cuda'nın 71x18 boyutlarındaki "Nu"su 18 milyon liraya satılırken 54x44 cm. boyutlarındaki natüromortu 16 milyon lira ödendi. Müzayede tablolarından bazıları alıcı bulmayan sanatçılar arasında Avni Arbaş, Bedri Baykam, Orhan Peker, Mustafa Ata, Komet, Nurullah Berk, Eşref Üren ve Eren Eyüpoğlu gibi adları bulunuyordu. Ama müzayede sonrası görüşlerini aldığımız Yahsi Baraz, "Bir açık arttırmada bazı ressamların bazı tablolarının satılmaması ya da iyi fiyatlarla alması

ci bulunmaması onların değerini düşürmez, çünkü satışlar o anda orada bulunanların beğenilerine göre olmaktadır" derken Türkiye'de çağdaş sanatçıların yapıtlarının müzayede yoluyla satılmaması ise şöyle değerlendirdi:

"Bu sevindirici bir şeydir. Çünkü çağdaş Türk resminin gelişmesi için sağlıklı bir şeydir. Devamını diliyorum."

"Bir galerici olarak tabloların müzayede ortamında fiyatlandırılmasını nasıl karşılıyorsunuz?" sorusuna ise Baraz şu yanıtı verdi.

"Bazı arkadaşlar rahatsızlıklarını belirtiyorlar, ama bence bu tür açık arttırmalar galericileri destekleyen bir olaydır. Aynı paralelde giderse sağlıklı bir fiyatlandırma çıkacaktır. Çünkü bu tabloların gerçek değerini kamuoyu tayin eder. Ayrıca burada satışa sunulan tabloların yüzde 80'i alıcı bulurken galerilerde sergilenen eserlerin ancak yüzde 25'ini satabilirsiniz. Sonra tabloların sürekli el değiştirmesinde de yarar vardır. Tek elde kalan bir tablo gerçek değerini bulmaz. 7-8'ini değiştirdikten sonra gerçek değerine ulaşır."

Abdülmecit Efendi'nin "Sultan Mahmut ve Çocuk" adlı tablosu

10.4.89

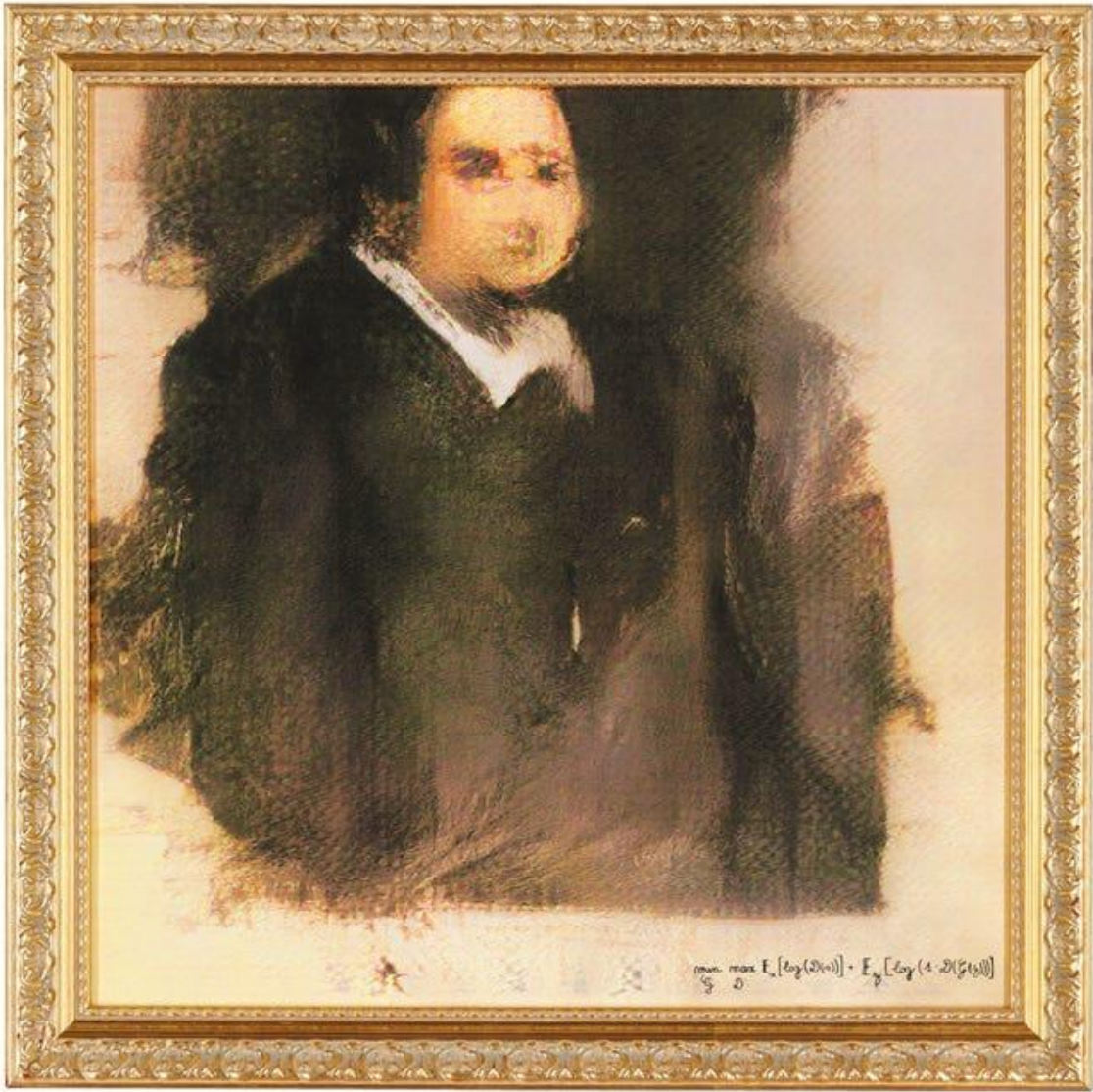
Taha Toros Arşivi

Şekil 5. Halife Ressamın Tablosuna 65 Milyon (Servisi, İ. H.)

4. YURT DIŐINDA MEZAT FAALİYETLERİNE ÖRNEKLER

Yurtdıőında sıra dışı mezatlara örnek olarak Steve Cohen'in 12 milyon dolara almıő olduğu köpek balığı örnek gösterilebilir. (Thompson, 2011)

Son yıllarda ortaya çıkan bir diğer yeniliklerden biri de yapay zeka resimleridir. (Aslan, 2019) 2018 Ekim ayında "Edmond Belamy'nin Portresi" ilk yapay zeka resmi olarak açık arttırma ile 432.500 USD fiyatla New York'ta bir müzayede evinde satılmıştır.

Şekil 6. Yapay Zekâ Ürünü, "Edmond Belamy'nin Portresi" (Yapay Zekâ, 2018)

5. ARACILIK FAALİYETLERİ

Aracılık faaliyetleri ilan siteleri, emlak büroları, bilet satış ofisleri vb. ortamlarda yürütülen satışlar olarak nitelendirilebilir. Online mezat sitelerinde alıcının ve satıcının başkası olduğu faaliyetler aracılık faaliyeti kapsamındadır. (Şeker, 2022) Satıştan komisyon elde etmek için platformda alıcı ve satıcıyı bir araya getirilir. Mezatçının bu durumdaki avantajı satılan ürünü muhafaza etme, koruma gibi sorumlulukları yoktur. Platform sadece ilan sitesi vazifesi gören aracıdır. Günümüzde ilan sitesi olarak kullanılan 'ebay' gibi siteler online açık arttırmalarda alıcı ve satıcı arasında güvenli ödeme sağlamak amacıyla ödemelere aracılık etmektedir.

6. SONUÇ

Mezat, müzayede, açık artırma, ihale kavramları kelime anlamı olarak birbirine çok yakın hemen hemen eş anlamlıdır. Kullanıldıkları yerlere ve kulak aşinalıklarına göre farklı çağrışımlar yapmaktadırlar. Mezat ve teknoloji bir araya getirilerek NFT gibi sistemlerle daha hızlı, daha kolay satışlar yapılmasını sağlayabilir. Mezat her türlü ürünün satışında kullanılabilir. Balık halinden, antikalara kadar pek çok farklı ürüne konu edilebilir.

Mezatta eksperlik faaliyeti kapsamında balık, çiçek, sebze, emtia gibi ürünlere miktarı, kalitesi gibi özellikleri dikkate alınarak paha biçilmesi mümkün görünmektedir. Ancak sanat eserleri için bunu söylemek oldukça zordur. Eşi benzeri olmayan sanat eserleri oldukça sıra dışı fiyatlara satılabilmektedir. Eşsiz eserlerin satışında fiyat belirleyicisi alıcı-satıcı ve eserlerin hayran kitlesi etkin olmaktadır.

KAYNAKÇA

- Arapoğlu, F. (2021). Sanatta Aktüel Gündem: Kripto Sanat (NFT) . *Aurum Journal of Social Sciences* , 6 (1) , 91-93 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aurum/issue/63197/950474>
- Aslan, E. (2019). Yapay Zekâ Resimleri ve Sanatın Başkalaşan Mecrası Üzerine. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (42), 231-242.
- Ciccione, Madonna L. (Sanatçı). (2022). Teknolojinin Anası [Dijital Görsel]. Erişim adresi: <https://superrare.com/0x28b19a2885b68613d89c4e38eaf5cf3849978d70/mother-of-technology-3>
- Ciccione, Madonna L. (Sanatçı). (2022). Doğanın Annesi [Dijital Görsel]. Erişim adresi: <https://superrare.com/0x28b19a2885b68613d89c4e38eaf5cf3849978d70/mother-of-nature-2>
- Ciccione, Madonna L. (Sanatçı). (2022). Evrimin Anası [Dijital Görsel]. Erişim adresi: <https://superrare.com/0x28b19a2885b68613d89c4e38eaf5cf3849978d70/mother-of-evolution-1>

- Doğan, B., Ersöz, S. Ş., & Şahin, C. (2022). Kripto Sanatı ve NFT. Journal of History Culture and Art Research, 11(1), 1-12. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v10i4.3127>
- Gökçe, E. (2013). Bonhams Müzayedelerinde Satışa Sunulmuş Bir Grup Figürlü İznik Tabağı . Yedi , (10) , 37-47 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yedi/issue/21843/234845>
- Kahraman, Bahri Barkın. (2020) Eminönü'nden Gürpınar'a İstanbul'un Balıkhaneleri Yüksek Lisans Tezi <https://hdl.handle.net/11454/68389>
- Oran, J. (2015). Açık Arttırma; Tarihçe, Genel Bilgiler Ve Bir Araştırma . Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi , 24 (1) , . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muiibd/issue/483/4108>
- Salih KIŞ.(2015).Pul Para Oldu Osmanlı Devleti Hazinesine Kaynak Arayışında Antika Posta Pulları.Journal of Turkish Studies
- Servisi, İ. H. Halfife ressamın tablosuna 65 milyon.
- Şeker, T. B. (2022). TÜRKİYE'DE VE DÜNYADA FİNANSAL DİJİTALLEŞME . Atlas Sosyal Bilimler Dergisi , Ekim 2022 Özel Sayısı , 31-60 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/atlas/issue/73244/1193194>
- Thompson, D. N., & Akman, R. (2011). Sanat Mezat: 12 milyon dolarlık köpekbalığı: çağdaş sanatın ve müzayede evlerinin tuhaf ekonomisi. İletişim.
- Winkelmann, M. (2021). Everyday: The First 5000 Days [Dijital Resim]. Erişim adresi: <https://onlineonly.christies.com/s/beeple-first-5000-days/beeple-b-1981-1/112924>
- Yapay Zekâ Ürünü. (Yapay Zekâ). (2018). Edmond Belamy'nin Portresi [Dijital Baskı]. Erişim adresi: <https://www.usatoday.com/story/news/nation-now/2018/10/25/painting-createdai-going-auction-block-christies/1759967002/>